

T

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

TEATRE

HISTÒRIA / ANTIGA

El teatre és considerat un art pel fet que és una manifestació a través de la qual els éssers humans representen històries davant d'un públic. A la nostra ciutat hem vist créixer diversos autors i autores de teatre, actrius, actors, i diferents companyies teatrals que fan de Sagunt un referent en esta art escènica.

Tots els estius tenim un festival, Sagunt a Escena, de referència al territori valencià. Un festival amb un escenari d'excepció, el Teatre Romà, que va ser edificat l'any 50 dC. Té forma d'hemicicle excavat en la roca de la muntanya i fa més de 90 metres de diàmetre.

La conformació del nostre Teatre és la clàssica, això és, dividida en *scaenae*, *cavea* i *orchestra*. És interessant visitar el conjunt de túnels i vomitoris que servien per a donar accés i evacuació del públic. A més, té una boníssima acústica.

En 1896 va ser el declarat Monument Nacional. Actualment està en ús i s'hi representen obres teatrals i altres actes festius i culturals.

U**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S****URIEL, LA TIRA****PERSONATGE / CONTEMPORÀNIA**

Elena Uriel va nèixer a la Corunya, però ha fet història al Camp de Morvedre. Ella és artista plàstica, però sobretot professora.

La seua vida personal i laboral es desenvolupa a Sagunt des de fa dècades. Es va llicenciar en Belles Arts i en Filosofia i Lletres per la Universitat de València. Ha realitzat una infinitat d'exposicions individuals i col·lectives a Sagunt, València, Ourense, Barcelona, Chiclana, Mislata, Quart de Poblet, la Corunya, Segòvia, Alacant i Madrid.

És l'*alma mater* del col·lectiu La Tira de Dones, que reivindica amb les seues exposicions la presència de la dona en la societat. Amb motiu del 8 de Març, este col·lectiu realitza cada any una exposició a Sagunt i al Port de Sagunt, on totes les disciplines artístiques tenen presència.

Ha sigut un referent per a moltes dones –i hòmens– que han passat per les seues mans de professora i els ha influït per ser el que són hui en dia. Possiblement, sense ella no tindriem tants i tantes artistes.

V

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

VIA VERDA

MEDI AMBIENT / CONTEMPORÀNIA

La Via Verda d'Ojos Negros –també coneguda com Via Minera– és una via verda que parteix de les antigues mines de ferro a la localitat d'Ojos Negros (Terol) i finalitza al Port de Sagunt. Travessa les comarques valencianes del Camp de Morvedre i l'Alt Palància, i Gúdar-Javalambre, Comunitat de Terol i Jiloca a l'Aragó. La ruta és la via verda condicionada més llarga d'Espanya i és ideal per a recórrer-la caminant, a cavall i especialment en bicicleta. A més a més, proporciona un alt grau d'accessibilitat per a persones amb mobilitat reduïda pels escassos desnivells.

Les vies verdes fan ús d'antigues vies de ferrocarril, en este cas el de la Companyia Minera de Sierra Menera. La petició de poder construir el ferrocarril va ser autoritzada per la reina regent Maria Cristina l'11 de gener de 1902 i va ser publicada en la *Gaceta de Madrid*. Esta data es pren com la del naixement del nucli de població del Port de Sagunt, ja que amb el tren miher naix al voltant de la Companyia un grup de cases i serveis que conformaran el nou nucli urbà.

W

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

WICHITERO

CIUTAT / CONTEMPORÀNIA

El popular barri de Wichita deu el nom a una pel·lícula de l'oest dels anys cinquanta del segle passat, quan es van construir estos habitatges protegits. Aquella pel·lícula portava el títol *Wichita, Ciudad sin ley* i narrava els esdeveniments que succeïen en una localitat llunyana de l'estat de Kansas, a l'oest nord-americà, on imperava la llei del més fort. Pel fet de trobar-se lluny del centre urbà i acollir els últims nouvinguts a la població, com si estiguera fora de la llei, els portosaguntins prompte van popularitzar este nom tan cinematogràfic.

Fins i tot va donar nom al transport urbà amb autobús que circumval·lava la ciutat, el popular *Wichitero*, que recorria el Port de Sagunt i iniciava el seu recorregut al barri del mateix nom. Sempre s'ha comparat amb el *Trenillo*, que era un ferrocarril elèctric de via ampla posat en funcionament pels Alts Forns per a comunicar Sagunt amb el Port de Sagunt, amb la finalitat de transportar els treballadors dispersos per la comarca fins a la fàbrica siderúrgica situada en les proximitats de la mar.

X

X

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

XIII

IDENTITAT / MEDIEVAL

(AL SEGLE XIII NAIX COM A CIUTAT)

La Carta Pobra de Sagunt (Morvedre) data de 1245. És la incorporació del Morvedre medieval al Regne de València, creat i constituït políticament i jurídica per Jaume I d'Aragó. L'esdeveniment té tanta transcendència que fa que els actuals saguntins, en major o menor grau, es consideren descendents d'aquells morvedrins que, des d'aproximadament la meitat del segle XIII, es van acordar, en un esforç comú, per constituir una *universitat* (denominació que en els temps medievals solia donar-se a les poblacions en general, i més a aquelles que depenien directament de la corona).

Com és sabut, el nou estat o regne creat pel rei Jaume I no es va constituir d'una vegada, com tampoc tots els pobles que anaven incorporant-se a la corona gaudien dels mateixos drets i estatus jurídic i polític.

Z

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

ZAKYNTOS

CIUTAT / ANTIGA

Conten que Hèrcules dirigia una flota naval per la Mediterrània en un dels seus treballs. Una de les naus procedia de l'illa de Zàkinthos i era comandada per Zacint. S'acostaren a la península i arribaren enfront de la costa de la Vall de Segó. Hèrcules indicà des de la seua nau a Zacint que la terra fèrtil que s'albirava era el lloc on havia de desembarcar.

Desembarcaren i varen descansar; Zacint buscà una frondosa figuera i ordenà als seus dotze hòmens que no el molestaren fins que es despertara. Es gità tranquil·lament i, embolcallat pel cant de les cigales, es va adormir profundament. En això, una serp el mossegà al braç. El verí mortal tingué un efecte tan fulminant que Zacint morí.

Ràpidament enviaren missatgers a Hèrcules. L'heroi, dessolat, va demanar que al punt més alt de la muntanya que domina la vall del riu construïren en memòria seua un magnífic mausoleu on reposarien per sempre més les despulles del rei de Zàkinthos i edificarien al voltant una ciutat habitada pels grecs que desitjaren romandre al costat del seu rei.

A

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

ALMARDÀ

MEDI AMBIENT / CONTEMPORÀNIA

La platja d'Almardà de Sagunt destaca per un cordó dunar (els muntanyars) que separa la platja de la zona residencial. Té una longitud de 1.650 metres, una amplària d'uns 100 metres i està formada per arena i pedra. Esta platja semiurbana acull flora i fauna de gran valor ecològic que és responsabilitat de tots cuidar.

Però no sols hi ha platja a Almardà. Com en moltes altres marjals del territori valencià, hi podem trobar una llarga tradició lligada al cultiu de l'arròs, i un reflex d'això el podem veure a la Casa Penya.

La Casa Penya s'ha convertit en un espai dedicat al patrimoni natural i cultural de les zones humides i al cultiu de l'arròs. Envoltada per finques arrosseres, en la visita a la Casa Penya trobarem diversos atractius. Un d'ells és l'assegador, una esplanada entaulellada que s'utilitzava per a assecar el gra d'arròs abans de passar-lo pel trill. També podem contemplar una de les sènies que s'utilitzaven per a desguassar els camps d'arròs en època de collita.

B

B

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

BOLOT

CIUTAT / CONTEMPORÀNIA

No hi ha massa dades sobre l'origen exacte d'esta afició, però, quant a la cronologia, la tradició conta que va ser portat a Sagunt a principis del segle XX per un viatjant que havia estat una temporada a França, possiblement a la verema. Des d'aleshores, este joc s'ha convertit en una afició molt popular que s'estén a societats culturals de la població, cafeteries i entitats falleres, agrupacions i associacions de penyes, entre altres col·lectius, que realitzen campionats d'esta pràctica en moltes ocasions al llarg de tot l'any. S'ha convertit en un signe d'identitat propi de la ciutat de Sagunt i de tota esta zona.

El bolot es juga per parelles entre quatre jugadors, normalment, amb una baralla espanyola de la qual s'han apartat els 2, 4, 5 i 6 de tots els pals. L'objectiu del joc és arribar a una quantitat de punts fixada per endavant abans del començament de la partida. Guanya la parella que arriba abans a esta quantitat.

C**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S****CASTELL****HISTÒRIA / ANTIGA**

L'acròpolis saguntina, el Castell, ocupa un turó que s'estén al llarg de més d'un quilòmetre de longitud. És l'últim contrafort de la serra Calderona en direcció al Mediterrani. Des d'este punt es gaudeix, en dies clars, d'una extensa panoràmica que abraça des del cap de Cullera fins a Benicàssim.

Per la seua òptima situació geogràfica i estratègica, es va convertir en un punt clau per a ser ocupat pels pobles i cultures que van arribar a estes terres al llarg de la història. Per això, en este recinte emmurallat trobareu una superposició d'estils arquitectònics tan variats.

La primitiva població ibera va ocupar el turó, i de les seues construccions ens han arribat interessants murs ciclopis i megalítics. L'arribada dels romans l'any 218 aC (després de la destrucció de la ciutat d'Arse pels cartaginesos) va propiciar la Sagunt romanitzada i la seua expansió més enllà dels murs antics.

D

**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S**

.....

DELTA DEL PALÀNCIA

.....

MEDI AMBIENT / MEDIEVAL

.....

El Palància és un riu del nord del País Valencià que naix a la serra del Toro (al vessant oriental de la serra de Javalambre), a 1.618 metres d'altitud.

És l'eix fluvial de les comarques de l'Alt Palància i el Camp de Morvedre i desemboca a la Mediterrània, entre els termes de Sagunt i Canet, després de recórrer 85 km. La superfície de la conca és de 910 km² i el cabal mitjà és de 2,5 litres per segon a Viver. El riu està flanquejat durant tot el seu recorregut per la serra Calderona al sud i la serra d'Espadà al nord.

Una vegada superada la presa d'Algar, el Palància entra en la seua conca baixa, l'anomenada Plana de Sagunt, on travessa diverses poblacions fins a desembocar a la mar en un delta que ha arribat a dibuixar un xicotet ixent prop del Port de Sagunt.

Pel fet de passar per Sagunt, prop de la desembocadura també era conegut com el riu de Morvedre, nom antic de la ciutat.

E

E

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

.....
ESCIPIÓ

.....
PERSONATGE / ANTIGA
.....

Escipió l'Africà (el Gran, 236-183 aC) va rebre este epítet per les seues victòries militars a l'Àfrica, gràcies a les quals Roma va derrotar Cartago en la Segona Guerra Púnica. Va nèixer en el 236 aC amb el nom de Publi Corneli Escipió, i pertanyia a una família d'ascendència etrusca de la classe alta dels patricis.

El seu pare, també de nom Publi Corneli Escipió, era cònsol romà. El 218 aC, el fill va aconseguir la victòria en una campanya contra el gran general cartaginès Anníbal al nord d'Itàlia. Tot i que els autors antics afirmen que Escipió va escriure una autobiografia i moltes altres obres en la seua etapa adulta, tals escrits s'han perdut, per la qual cosa tot el que coneixem de la seua vida són els detalls de les victòries militars i dels fets com a estadista.

En el 217 aC va derrotar la flota cartaginesa en la desembocadura de l'Iberus, i va aconseguir amb això el domini de la mar per als romans. Enmig de l'estiu, Publi va avançar cap a Sagunt, on Anníbal havia deixat els ostatges que havia obtingut de diferents tribus ibèriques. Gràcies a la traïció d'un hispà de nom

Abilyx, que es va rendir als Escipions, els va retornar als seus pobles i així van obtenir el suport d'un gran nombre de tribus hispanes.

F

F

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

.....
FÀBRICA
.....

CIUTAT / CONTEMPORÀNIA
.....

Si a la comarca del Camp de Morvedre parlem de «la fàbrica», totes i tots coincidiran a dir que es refereix a Altos Hornos del Mediterráneo, que ha estat durant dècades el pilar fonamental de la indústria comarcal.

Podem fer un viatge en el temps i veure qui van ser els visionaris de tot allò. Estem parlant de Ramón de la Sota i Eduardo Azhar, els quals varen decidir que el seu tren miner –que començava a Ojos Negros– acabaria al Mediterrani en les platges de Sagunt. Així es va crear la ciutat factoria: després de la Compañía Minera de Sierra Mehera es va crear la Compañía Siderúrgica del Mediterráneo, que posteriorment adoptà els noms de Compañía Altos Hornos de Vizcaya i del Mediterráneo.

En l'urbanisme d'este model de ciutat factoria es troben diversos elements d'edificació emparats molts d'ells per l'empresa minerosiderúrgica, com ara grups de vivendes de promoció empresarial (32 grups/ barriades diferents), col·legis per a xiquets i xiquetes, instituts de formació professional, un estadi d'esports, un economat, un sanatori, un antic cinemàtofrag obrer, l'antiga dàrsena portuària i naus industrials de la segona dècada del segle XX.

G

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

GRAU VELL

HISTÒRIA / ANTIGA

Xicotet nucli de població al costat de la mar, pròxim a la marjal dels Moros, format per unes trenta cases al voltant d'un carrer principal. Es tracta de les antigues instal·lacions portuàries de la ciutat que encara conserven restes dels seus elements defensius, com és el fortí compost per una torrassa de vigilància costanera, bateria i magatzems, dels segles XVI i XVIII.

El 14 de març de 1459, Joan II va autoritzar este lloc com a únic punt d'embarcament en la costa de Morvedre. En 1528, les Corts de Montsó acordaren la construcció d'obres per a la defensa del litoral, així com la creació d'una guàrdia costanera. Estes fortificacions, en la seua majoria torre de guaita, tenien com a missió avisar de l'atac de turcs i barbarescos que venien per mar i desembarcaven en les costes per a saquejar els pobles i emportar-se captius, ajudats pels moriscos descontents que fugien amb ells.

Conserva també les restes arqueològiques de l'antic port iberoromà. Els fons marins guarden fragments d'àmfores i derelictes de l'antic port de Saguntum.

H

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

HORTA

MEDI AMBIENT / CONTEMPORÀNIA

En 1912, la plaga de fil·loxera envaïa els camps. Davant del poc comerç d'exportació, dels baixos preus i dels estralls causats per esta plaga de la vinya, pocs van ser els llauradors que van poder sobreviure a tanta calamitat i renovar les plantacions. Els llauradors de l'Alt Palància van tornar a l'antiga agricultura de l'olivera i la garrofera amb les ajudes estatals, mentre que al Baix Palància, o Camp de Morvedre, rebien un nou i prometedor cultiu: el taronger.

Les primeres plantacions de tarongers en el terme de Sagunt són anteriors a 1894 i es van realitzar en les terres més pròximes a la marjal, ja que estes no eren massa bones per a les viñes, per la qual cosa suposem que els nostres llauradors, fins a finals del segle XIX, van preferir el cultiu de la vinya al del taronger a pesar que ja s'endevinava com a cultiu per al futur del camp saguntí. A partir del segle XX ja van començar a substituir les viñes pels tarongers a les terres de regadiu, i prompte foren una realitat les primeres exportacions. El seu conreu ha contribuït durant el segle passat a l'economia i prosperitat de la comarca.

I

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

INDÚSTRIA

CIUTAT / CONTEMPORÀNIA

L'economia del Camp de Morvedre està basada, principalment, en la indústria siderúrgica i en l'exportació agrària. La industrialització es va produir en el segle XX: es va construir el ferrocarril (inaugurat en 1907) des de Sierra Menera al Port de Sagunt, i l'embarcador en 1909. Va ser la primera pedra d'una de les més importants siderúrgies del Mediterrani, iniciada en 1917. En 1920 es construí el Forn Alt núm. 1, i en 1926 es posà en marxa el Forn Alt núm. 2. En 1940, les instal·lacions es vengueren a Altos Hornos de Vizcaya, que promogué el projecte de la IV Planta Siderúrgica Integral i no va poder desenvolupar-se totalment. En 1984 va ser clausurada i desmantellades les instal·lacions. Només quedà dempeus el Forn Alt núm. 2 i dues de les naus industrials.

Encara que Sagunt va patir una crisi important en el moment de la reconversió, a principis dels 90 la situació va començar a millorar notablement. Es van instal·lar grans empreses, atretes pels avantatges derivats del procés de reconversió. D'altra banda, l'obertura del port marítim al trànsit comercial general i la seua consegüent expansió va produir un impuls econòmic notable que es tradueix en generació d'ocupació i rendes sense precedents.

J

J

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

JUERIA

HISTÒRIA / MEDIEVAL

Després de l'assalt a la juevia de València en 1391, l'aljama saguntina va prendre el relleu i passà a ser la més important del regne. Sagunt no és solament la ciutat espanyola on millor es conserva el traçat de l'antiga juevia, sinó també la que més restes posseeix d'objectes, espais i edificis singulars que un dia van formar part de la vida quotidiana d'esta comunitat minoritària.

Les primeres notícies que tenim de la presència jueva a Sagunt és a través de l'epigrafia romana. Hi ha dues *defixiones* (escrits gravats en làmines de plom), estudiades per Josep Corell, trobades en el turó del castell, on apareix el nom de lao (nom del Déu hebreu en este període històric), fet que sembla constatar l'existència d'una comunitat jueva a la fi del segle I o principis del segle II a Saguntum. En època visigoda, la comunitat jueva saguntina va patir la intransigència i persecució sorgida a partir de la conversió al catolicisme de la classe dirigent visigoda, que va durar fins a la presència del món musulmà en la península. En el període islàmic sabem que hi havia un barri jueu, com es dedueix a partir del *Llibre del Repartiment*, ja que situa unes donacions de cases en el *vico judeus*. La juevia de Sagunt estava situada a la part alta de la població, prop de la fortalesa.

L

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

LA CAIXA

CIUTAT / CONTEMPORÀNIA

El 26 de setembre de 1841 es va crear una institució d'estalvi, la Caixa d'Estalvis i Socors de Morvedre, la segona que es creava a Espanya després de la de Madrid. Nasqué amb una primera imposició de 4.000 rals de billó. Aquell mateix dia, Teresa Benito va ingressar nou rals de billó, Dolores Galarza 20 i José Brugada 300. Els primers beneficiaris van ser Manuel Cortina amb un préstec de 400 rals de billó i Antonio Pérez, amb 1.200. En donar-los el préstec, els van descomptar els interessos a compte, un sis per cent per trimestre. Amb la seua fundació, Joaquín Pallarés va fer front a la usura que patien els agricultors saguntins davant els elevats interessos dels prestadors. Fins a finals de 1841 es van dur a terme tretze imposicions per valor de 12.033 rals i tretze préstecs per un import de 7.585. Es van obtindre 112 rals de benefici.

El Sagunt de 1840 tenia 1.342 cases. La indústria es limitava a la fabricació de farines i oli. Hi havia quatre fàbriques d'aiguarent, set teixidors de lli, set molins fariners i trenta almàsseres. Va ser important la fabricació de botes de fusta, ja que es continuava exportant el vi autòcton de la comarca, el *vermell*, i aiguarents. La indústria de la seda feia temps que havia desaparegut en extingir-se els cuocs. En l'agricultura sobreviuen les oliveres, la vinya i les garroferes. El taronger encara estava lluny de ser considerat un cultiu rendible.

M

**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S**

MARJAL

MEDI AMBIENT / CONTEMPORÀNIA

Fa temps, el nostre parc era part de la mar Mediterrània. Al llarg de milers d'anys, el Palància transportà una gran quantitat de sediments que es dispersaren en paral·lel a la costa i formaren un escut litoral. Este procés va aïllar una gran llacuna que, a poc a poc, esdevingué d'aigua salobre. Al final del segle XIX i principis del XX, la mà humana va actuar més intensament sobre este parc: la marjal dels Moros és el que queda d'una d'aquelles zones pantanoses, i l'estany de Morvedre és una zona molt modificada.

L'agricultura va començar a ocupar estos terrenys i van ser moltes les hectàrees que s'hi dedicaren.

Amb el temps, el canyís o senill s'apoderà de la marjal: té un gran valor biològic però, per contra, pot disminuir la biodiversitat, ja que deixa pocs espais oberts als ocells aquàtics i altres plantes. Esta situació sempre ha anat en contra de ramaders, caçadors i agricultors, que han intentat eliminar el canyís amb cremes controlades, usos d'herbicides i segues. Actualment, unes 12 hectàrees tenen ús agrícola, és una agricultura ecològica i sostenible amb el medi.

N

N

**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A L A S**

NA MARCENA

PERSONATGE / MEDIEVAL

Va nèixer al Morvedre del segle XIV. Fou benefactora de l'Hospital de Santa Maria de Morvedre i en 1379 va deixar en herència els seus béns per al sosteniment de l'hospital. Nomenà com a patrons de la seua obra els jurats de Morvedre, i l'hospital va prendre la denominació de Santa Maria i Na Marcena.

Segons Antonio Chabret, «l'Hospital de Sant Miquel de la Trinitat era de pelegrins, i en 1700 es van refondre en un. El van instal·lar en el lloc on actualment estan, perquè es van concloure les obres de l'església major i va quedar comprès dins del seu recinte una part de l'Hospital de Santa Maria o Na Marcena. En un inventari d'este hospital de 1633 se cita la cambra de les dones, la dels capellans i la dels pobres estudiants».

O

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

CAVALL D'OR

IDENTITAT / ANTIGA

Conten que, quan l'exèrcit cartaginés arribà al territori saguntí, amb el pas dels mesos, la força de l'exèrcit cartaginés i l'enginy d'Anníbal aconseguiren reduir els arsetans a la ciutat de Sagunt, que s'alçava a la muntanya que domina la vall del riu.

Quan Alorc exposà el pacte de rendició al senat saguntí, el refusaren de soca-rel perquè entengueren que, si l'acceptaven, perdien la dignitat com a poble i perquè les riqueses serien aprofitades en contra dels seus amics, els romans. A partir d'este moment, la sort dels saguntins estava escrita.

Quan els saguntins veieren imminent la batalla final, elaboraren un pla perquè Anníbal no aconseguira ni béns ni esclaus amb la victòria. Així, mentre els saguntins vigorosos lluitaven fins a la mort, els que no podien combatre feren una foguera enmig de la ciutat, començaren a cremar totes les pertinences i finalment es llançaven ells també al foc redemptor. Al mateix temps, el senat saguntí elegí secretament els orfèvres de més confiança i responsabilitat, i després de reunir l'or que posseïa la ciutat i la gent, el fongueren i feren una joia extraordinària: un cavall d'or. Seguidament, l'amagaren en un lloc secret.

En acabar, els orfèvres es llançaren a la foguera i moriren. Amb la mort, s'emportaren el secret d'on havia quedat amagat.

P

**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S**

PATAQUETA

IDENTITAT / CONTEMPORÀNIA

El Dijous de Berenar, probablement, és una tradició que es pot datar més enllà del 1492, any de l'expulsió dels jueus de Sagunt, ja que la forma de la pataqueta és, a simple vista, una mitja lluna feta de pa.

El Dijous de Berenar també està molt present en uns altres municipis de la comarca com Petrés, pròxim a la capital del Camp de Morvedre. Els Dijous de Berenar comencen el primer dijous després de Sant Antoni (17 de gener) i finalitzen l'últim dijous abans del Dimecres de Cendra, de manera que el nombre varia cada any.

La tradició ha passat de pares i mares a fills i filles, i des de fa temps els col·legis de la ciutat de Sagunt fan activitats en estos dies per tal que els xiquets interioritzen una tradició centenària. És clau que a l'escola es continue celebrant i que destinen estos dies a fer excursions per la muntanya i gaudir de la natura unes hores. El menjar tradicional és una bona pataqueta: és com un entrepà al qual se li ha fet un pessic a la meitat que li dona forma de mitja lluna. Se sol omplir de truita de faves o d'allis tendres, esgarradet o companatge al gust.

9

Q

CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S

132 QUILÒMETRES

IDENTITAT / MEDIEVAL

132 quilòmetres quadrats són els que té
tot el terme de Sagunt.

Al terme municipal viuen 65.278 habitants (INE 2017)
repartits entre els cinc quilòmetres que separen
la platja i l'antic castell, dels quals la majoria (prop
de 40.589, segons INE 2016) viu en el nucli costaner
anomenat el Port de Sagunt. A més del nucli històric
de l'antic Morvedre, hi ha quatre nuclis més
de menor entitat: Almardà, Baladre i les partides
de Gausa i Montíber.

El terme de Sagunt salva de l'oblit records i conatalles,
i sobretot conserva la toponímia rural tradicional,
que podrà ser coneguda per les persones
que no han tingut la sort de viure-la de menuts.
A més, això és útil per als diferents col·lectius
(guardes, policies, bombers, propietaris...)
que desenvolupen la seua tasca professional
en un escenari tan extens.

R

**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A L A S**

....

RODRIGO, JOAQUÍN

....

PERSONATGE / CONTEMPORÀNIA

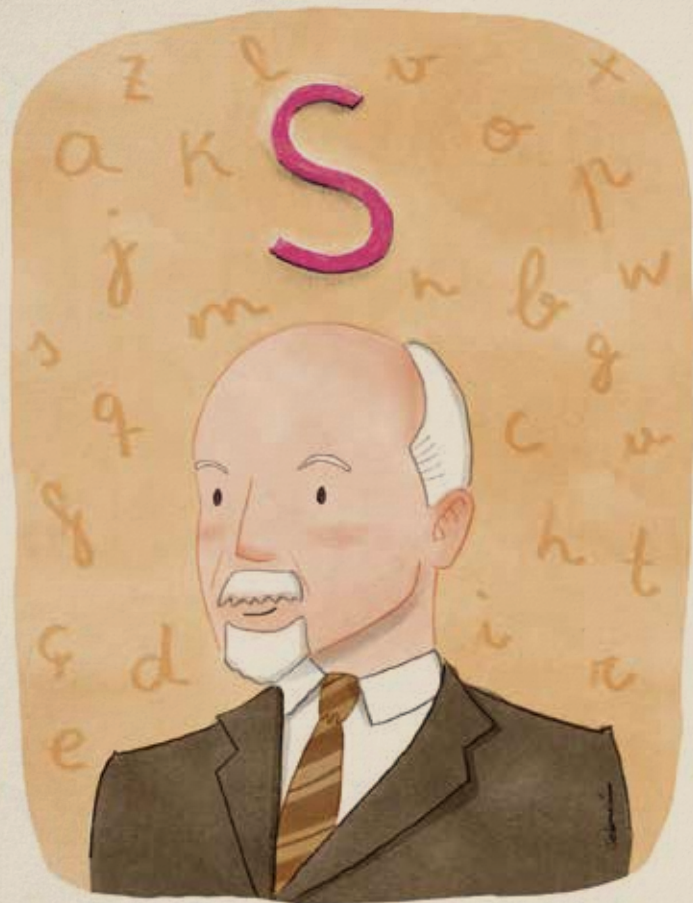
....

Músic i compositor, el saguntí més universal. Joaquín Rodrigo va nèixer a la plaça del Cronista Chabret el 22 de novembre de 1901, just el dia de Santa Cecília. L'autor del mundialment conegut *Concierto de Aranjuez* va perdre la vista quasi per complet als tres anys a causa de la diftèria, epidèmia que es va saldar amb la mort de nombrosos xiquets saguntins. Als huit anys inicià els estudis de solfeig, piano i violí. En 1927 es traslladà a París, on va estudiar a l'Ecole Normale de Musique durant cinc anys.

En 1929 coneix la que seria la seua muller i companya, Victoria Kamhi, pianista d'origen turc, amb la qual es casarà en 1933. En 1939 tornen a Espanya i porten el manuscrit del *Concierto de Aranjuez*.

Des d'aleshores, Joaquín Rodrigo desenvolupa una intensa activitat acadèmica i artística: catedràtic d'Història de la Música a la Universitat Complutense de Madrid, assessor musical de Radiodifusión Española, crític musical en la premsa espanyola i internacional, director de la Secció Artística de l'ONCE, pianista i conferenciant. La seua producció abraça cançons, concerts, música per a teatre, cinema i música coral. Són més de dos-cents títols que li han valgut ser el referent musical del segle XX.

En 1996 li concediren el Premi Príncep d'Astúries de les Arts i la Medalla d'Or de la Ciutat de Sagunt, entre altres reconeixements.

S**CAPGIRANT SAGUNT
DE LA T A LA S**

.....

SANTIAGO BRU I VIDAL

.....

PERSONATGE / CONTEMPORÀNIA

.....

Va estudiar Magisteri a Castelló de la Plana i Filosofia i Lletres a la Universitat de València, on es va doctorar en Història Antiga. Va exercir com a professor d'institut en diferents localitats valencianes.

Entre 1966 i 1972 va ser president de la Secció d'Història i Arqueologia de Lo Rat Penat, societat de la qual també va ser bibliotecari entre 1958 i 1964. Des de 1973 fins a la seua mort va ser cronista oficial de la ciutat de València. Va obtindre diversos premis en certàmens poètics de Sagunt, València, Castelló de la Plana, Carlet, Godella, etc. Entre ells destaca el Premi València de Literatura en l'apartat de poesia, que guanyà en 1959 amb l'obra *Retrobament*.

Entre 1962 i 1995 va publicar la major part de la seua obra com a investigador en l'àmbit de la història.

En 1989 va ser un dels fundadors la revista *Braçal*, del Centre d'Estudis del Camp de Morvedre, entitat que va presidir. L'any 2000 va rebre el Premi de les Lletres Valencianes i es va publicar la seua *Obra poètica completa* en dos volums.

Com a poeta s'adscriu a la generació valenciana de 1950, lligada a l'activitat de l'Editorial Torre.